

Zülfikar BAYRAKTAR

Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Eskişehir/Türkiye
Assoc. Dr., Anadolu University, Faculty of Literature /Turkish Language and Literature,
Eskişehir, Türkiye

eposta: zulfikarbay@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9515-5408> - <https://ror.org/05nz37n09>

Atıf/Citation: Bayraktar, Zülfikar. 2023. Başkurt Çocuk Folklorunda Kültürel Bellek Aktarıcısı Olarak Ninniler. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11 (35), 1036-1050
<https://doi.org/10.33692/avrasyad.1278664>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü /Article Types:	Araştırma Makalesi/Dissertation Summary
Geliş Tarihi /Received:	06.04.2023
Kabul Tarihi/Accepted:	01.06.2023
Yayın Tarihi/Published:	20.06.2023

BAŞKURT ÇOCUK FOLKLORUNDA KÜLTÜREL BELLEK AKTARICISI OLARAK NİNNİLER*

1036

Öz

Bir topluma ait olay ve olgulara yönelik paylaşılan zihinsel temsillere genel anlamda kültürel bellek ya da kolektif hafıza denmektedir. Kültürel bellek olarak adlandırabileceğimiz bu alan içerisinde toplumsal kabul ve retlerin kendine yer bulduğunu ifade etmek mümkündür. Kültürel bellek kavramı, bireylerin ve toplumun kim ve ne olduğuna dair bilgiyi içermektedir. Kültürel belleğin en önemli işlevlerinden biri de nesiller arası kültürel aktarım ve sürekliliği sağlamasıdır. Sözlü anlatı geleneğimiz içerisinde kültürel bellek aktarıcısı işlevine haiz önemli türlerden biri de ninnilerdir. Ninniler çocukları uyutmak ve rahatlatmak için anneleri tarafından söylenen ahenkli ve ritmik sözlerdir. Bu sözlerde anne tarafından en kutsal duygu ve dilekler açık ve örtük bir biçimde ifade edilir. Türk dünyası sözlü anlatı geleneğinde ortak bir unsur olarak kendine yer bulan ninniler, Başkurt Türkleri folklorunda da kuşaklararası aktarımla canlılığını koruyarak günümüze kadar ulaşmıştır. Başkurt Türklerinin folklorunda ninniler için beşik şarkıları anlamına gelen beşik yırları ifadesi kullanılmaktadır. Başkurtlar Türklerinde ninnileri genel olarak ses uyumuna dayalı melodik ninniler, iyi dilek ninnileri ve kötü ruhlardan ya da nesnelere korunmak için söylenen ninniler şeklinde tasnif etmek mümkündür. Ayrıca bu ninnilerde birçok duygu ve düşünce metaforlarla ifade edilmektedir. Başkurt Türklerinin ninnilerinde özellikle vatan, toprak, eğitim, meslek, ilim, irfan, güzellik, liderlik, cesaret, vatanseverlik, kahramanlık, dindarlık ve aile kavramları sıklıkla dile gelmektedir. Bu durum aynı zamanda Başkurt Türklerinin bebeklik çağından itibaren çocuk yetiştirme noktasında, bireysel ve toplumsal anlamdaki duyarlılıklarını hangi kavramlar çerçevesinde ele aldıklarını göstermesi açısından önem arz etmektedir. Kültürel belleğin kuşaklararası aktarımında Başkurt ninnilerinin toplumsal işlevlere sahip olduğu

*Yayına kabul edilen bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenen bir bilimsel araştırma projesi (2301E003- Başkurt Çocuk Folklorunda Kültürel Bellek Aktarıcısı Olarak Ninniler) kapsamında gerçekleştirilmiştir.

anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, Başkurt çocuk folklorunda kültürel bellek aktarıcısı olarak ninniler ve ninnilerin işlevleri ele alınmıştır. Bu anlamda makale özgünlüğü ve niteliği ile öne çıkmaktadır. Ayrıca, Başkurt Türklerinde ninniyle alakalı çalışmalara bakıldığında kültürel bellek noktasındaki yeri ve önemine dikkat çekilmediği görülmektedir. Bu makaleyle birlikte Başkurt ninnileriyle alakalı başta işlevsel ve kültürel bellek konularında önerilerin sunulması ve Anadolu sahası ninnileri ile karşılaştırmalı çalışmaların yapılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın Türk dünyası sözlü anlatı geleneği ile ilgili yapılan araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk Bilimi, Kültürel Bellek, Sözlü Anlatı Geleneği, Ninniler, Başkurt Türkleri

LULLABİES AS CULTURAL MEMORY TRANSMITTERS IN BASHKİR CHILDREN'S FOLKLORE

Abstract

Shared mental representations about events and phenomena belonging to a society are generally referred to as cultural memory or collective memory. In summary, it is possible to state that our societal acceptances and rejections find their place within this area that we can call cultural memory. This area not only contains information about who the individuals living in society are, but also information about what the society is. One of the most important functions of cultural memory is to provide intergenerational cultural transmission and continuity. Lullabies are one of the important types in our oral narrative tradition, which have a function as cultural memory transmitters. Lullabies are melodic and rhythmic words sung by mothers to put children to sleep and soothe them. In these words, the most sacred feelings and wishes of the mother are expressed explicitly and implicitly. Lullabies, which are a common element in the oral narrative tradition of the Turkish world, have shown vitality by being transmitted and updated across generations in the folklore of the Bashkirs. The term *beşik yırları*, meaning cradle songs, is used for lullabies in the folklore of the Bashkirs. It is possible to classify the lullabies of the Bashkirs as melodic lullabies based on sound harmony, good wishes lullabies, and lullabies sung to protect against evil spirits or objects. In addition, many emotions and thoughts are expressed through metaphors in these lullabies. Especially concepts such as homeland, land, education, profession, knowledge, beauty, leadership, courage, patriotism, heroism, religiousness, and family are frequently mentioned in the lullabies of the Bashkirs. This situation is important in terms of showing which concepts the Bashkirs consider in their child-rearing practices in individual and societal sense from infancy. It is seen that the lullabies of the Bashkir Turks have multiple important functions in terms of the intergenerational transmission and sustainability of cultural memory in an explicit and implicit manner. With this article, lullabies in Bashkir children's folklore, which have not been previously studied in Turkey, will be discussed for the first time with all details. In this sense, the article stands out with its originality and quality. Additionally, it is observed that the place and importance of cultural memory is not emphasized in studies related to lullabies among the Bashkirs. With this article, it is aimed to provide suggestions, especially on functional and cultural memory issues related to Bashkir lullabies, and to contribute to comparative studies with lullabies in Anatolian region.

Keywords: Folklore, Cultural Memory, Oral Narrative Tradition, Lullabies, Bashkir

Giriş

Ninniler çocuğu uyutmak ve sakinleştirmek için icra edilen ritmik ses unsurlarıyla örülü sözlerdir. Anneler ninni söylerken çocuklarıyla oynar, sever ve duygusal bağ kurarlar. Ninniler çocukları başta korku ve stresten uzak tutarak anne ve çocuğu arasındaki iletişimi daha da güçlendirir (Şimşek, 2016: 35). Ninniler yerel, ulusal ve evrensel duygu ve düşüncenin dünden bugüne ve yarınlara taşındığı manzum yaratmalardır. Bu yaratmalarda, kadının iç dünyasını ve ait olduğu toplumun genel görünümünü müşahede etmek mümkündür (Uğurlu, 2014: 50). Geçiş dönemleri başta olmak üzere, temel uygulama ve pratikler, çocuğun yetiştirilmesiyle alakalı tercihler, davranış tutum ve kalıpları, estetik e beğeni gibi daha birçok unsurun izlerini ninniler üzerinden takip etmek mümkündür (Uğurlu, 2014: 50). Anne çocuğuna milli ve manevi şuurunu da yine çok erken yaşlardan itibaren ninniler üzerinden aktarmış olmaktadır (Eroğlu, 2018: 43).

Başkurt Türklerinin sözlü anlatı geleneği içerisinde *beşik yırları* olarak ifade edilen ninni türünün özel bir yere sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. Başkurt Türklerinde ninnilerin ortaya çıkışı neredeyse bu Türk boyunun tarih sahnesine çıkışı kadar eskidir (Kubaguşev, 1994: 3-7). Bu ninnilerde sihirli ve melodik ifadeler anneler tarafından terennüm edilir. Başkurt Türklerinde ninniler, sözlü kültürün önemli taşıyıcılarından biridir. Başkurt ninnilerinde vatan, toprak, eğitim, meslek, ilim, irfan, güzellik, liderlik, cesaret, vatanseverlik, kahramanlık, dindarlık ve aile gibi değerler ön plandadır (Kubaguşev, 1994: 3-7). Başkurtlarda ninniler çocukları rahatlatmak ve uyutmak için icra edilen sözlü yaratmalardır. Bu ninnilerde anne çocuğu ile alakalı dilek ve beklentilerini dile getirirken bir yandan da kendi psikolojisinin izdüşümlerini bu ürünlere yansıtır. Başkurt toplumunun kültürel belleğine ait birçok unsuru da bu ninnilerdeki metaforlar, açık ve örtük mesajlar üzerinden okumak mümkündür (Sultangareyeva, 2006: 78-79). Tasavvur edilen ve içinde bulunulan reel dünyanın bir arada tasvir edildiği bu yaratmalar, sadece bireyin değil, içinde bulunulan toplumun da değer yargılarını yansıtmaya açısından büyük bir öneme sahiptir.

Şimdiye kadar ülkemizde, Başkurt çocuk folklorunda ninni türü üzerine detaylı bir çalışmanın olmaması konuya olan merakımızı ve motivasyonunuzu arttırmıştır. Bu düşünceden hareketle, Başkurt çocuk folklorunda önemli edebi bir tür olan ninniler üzerinde mukayeseli bir çalışma yapmak ihtiyacı doğmuştur. Ayrıca şimdiye kadar ninnilerle ilgili çalışmalar, genellikle ninni metni yayınlama ortak noktasında birleşmiştir. Fakat ninninin bir kültürel bellek aktarıcı ve işlevlerinin tespiti noktasındaki hususlara derinlemesine temasta bulunan az sayıda çalışma olduğunu ifade etmek mümkündür. Çalışmada, Başkurt Türklerindeki ninnilerin ve bu anlatılardaki temel işlevlerin tespiti ve Anadolu sahası sözlü anlatı geleneği içerisinde yaşatılan ve aktarımı yapılan ninnilerle ortak bağının kurulması ve farklılaşmaların analizi yapılacaktır. Böylelikle ortak kültürel kodlara sahip Başkurt Türkleri ve Türkiye Türkleri kültürel yaratmaları içerisindeki önemli bir yere sahip ninnilerin bir kültürel bellek aktarıcı olarak nasıl bir işleve sahip olduğunu tespit etmek mümkün olacaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, Başkurt Türklerinde ninni konulu kaynakların temini, toplanan eserlerin ve akademik çalışmaların karşılaştırmalı olarak tahlili ile sınırlandırılmıştır. Bu çerçevede ilk olarak Başkurt Türklerinde ninni kavramı üzerine hazırlanan çalışmalara ulaşılmıştır. Sonrasında ninnilerin işlevsellik yönü tahlil edilerek elde edilen kaynaklarla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmede bulunulmuş ve ilgili kaynaklar literatüre kazandırılmıştır. Makalede, Başkurt Türklerinin ve Türkiye Türklerinin ninnilerindeki çocuk yetiştirme kodlarının izini karşılaştırmalı olarak takip edebilmek en önemli amaçlar arasında gelmektedir. Böylelikle atalarımızın geçmişten günümüze çocuklara daha bebekken yüklemiş oldukları bilinçaltı misyonun yapı taşlarını ve motiflerini keşfetme imkânı doğacaktır. Bu amaca ulaşabilmek için belirlenen kaynaklar dikkatli bir şekilde tespit ve tahlil edilmiştir.

Kültürel belleğin kendine yer bulduğu ve kuşaklararası aktarımının yapıldığı alanlardan biri de sözlü anlatı türleridir. Bu türler içerisinde başta mitik anlatımlar, efsaneler, destanlar, masallar, halk hikâyeleri, atasözleri, deyimler, ninniler, gösteri sanatları ve benzeri birçok unsur yer almaktadır. Kültürel bellek birey olduğu kadar toplumla da alakalıdır. Toplum kendine ait bilgi, tecrübe ve deneyimi sözlü anlatı geleneğinin farklı türleri içerisinde kodlamış ve kendinden sonraki kuşağa miras bırakmıştır. Bu miras bir yönüyle tecrübe edilmiş ve sınanmış bilgiye dayanmaktadır. Bu bilgiye sahip olmak aynı zamanda dünü hatırlamak, bugünü ve yarını güven ve huzur içerisinde yaşamakla da alakalıdır. Bunun yanında kültürel bellek bizim kim olduğumuz, münasebetlerimiz, beşerî ilişkilerimiz, töremiz, hayata hangi pencereden baktığımız ile alakalıdır. Bu yüzden de sözlü anlatı geleneğimiz içerisindeki kültürel bellek hazinesinin doğru bir şekilde anlaşılması ve güncellenerek yarınlara taşınması büyük bir öneme sahiptir.

Ninnilerin en bilinen ve görünen işlevi çocukları uyutmaya yardımcı olması ve onları rahatlatmasıdır. Ninniler ayrıca annelerin çocuklarıyla manevi anlamda bağ kurmalarında ve annelerin kendisiyle ve çocuğuyla alakalı görünen ve örtük dilek ve isteklerini dile getirmelerinde önemli bir işlevi de yerine getirmektedir. Annesinin söylemiş olduğu tiz ve melodik şarkıyla sakinleşen çocuk bir yandan da kullanılan kelimelerin anlam dünyasında bambaşka zihni bir yolculuğa çıkmaktadır. Bu zihni yolculuk aynı zamanda annenin ve çocuğun ortak buluşma noktası, ortak yol haritasının da izdüşümü gibidir. Çocuğun zihni arka planının şekillendiği bu dönem annesinin tesiri altında kaldığı en önemli dönemdir.

Çocuğun ana dilini öğrendiği ve konuşma becerisinin yavaş yavaş geliştiği bu dönemde yine ninnilerin dil öğretimi gibi önemli bir işlevi de yerine getirdiğini ifade edebiliriz. Ninnilerin en önemli işlevlerinden biri de kültürel belleğin taşıyıcılığını yapmasıdır. Ninniler üzerinden aktarımı yapılan bu kültürel bellek, çocuğa başta bireysel ve toplumsal değerlerin kazandırılmasında çok önemli bir yere sahiptir.

Başkurt Türklerinin folklor çalışmaları noktasında üzerinde en az durulan sözlü anlatı türlerinden biri de ninniler olmuştur. Başkurt destanları, masalları ve efsaneleri üzerine birçok yayın yapılmasına karşın özellikle çocuk folkloru noktasında önemli bir yere sahip olan ninniler üzerine az sayıda kaynağın olması dikkat çekicidir. Daha önce de ifade edildiği üzere,

Türkçe kaynaklarda bu alanda henüz kapsamlı bir yayın çalışması bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmada ağırlıklı olarak Başkurt Türkçesi ile yazılmış ve derlenmiş kaynaklardan yararlanılmıştır.

K. Ehmetiyenov'un sorumlu baş redaktörlüğünü yaptığı ve de Lev Barag, Salavat Galin, Nur Zaripov, Kirey Mergen ve Ehnef Harisov'un editörlüğünde hazırlanmış olan *Başkurt Halık İcadı* isimindeki araştırma bu sahadaki önemli eserlerden biridir. *Başkurt Halk İcadı* kitabının II. Cildi Başkurtların hayatı (kaderi) ile ilgili şarkılara ayrılmıştır (Ehmetiyenov vd., 1977). Ninniler üzerine yapılan bir diğer kaynak eser ise, Salavat Galin'in *Başkort Folklorı* adlı eseridir. Salavat Galin bu eserinde ninnilerin, hayat şarkılarının bir türü olduğunu ve bu şarkıların esas konusunun çocukları mutlu etmek üzere kurgulandığını ifade etmiştir (Galın, 1993: 35-36).

İşmühemet Geleuetdinov'un *Balalar Folkloru* adlı eseri ninniler konusundaki temel kaynaklar arasındadır. Eserde, Başkurt Türklerinden derlenen ninniler mevcuttur. Geleuetdinov ninnileri; *kız çocukları için söylenen ninniler, erkek çocukları için söylenen ninniler ve erkekler ve kızlar için söylenen ninniler* olmak üzere üç farklı başlık altında tasnif etmiştir (Geleuetdinov 1994). A.M. Kobagoşov tarafından yayınlanan *Bişek Yırıtı* isimli kitapta ise farklı konularda bestelenmiş ninnilerle alakalı örnekler yer almaktadır (Kobagoşov, 1994). E. Süleymenov ve G. Hüseyenov tarafından hazırlanan *Başkort Halk İcadı: Yola Folklorı 1 TOM* başlıklı kitapta farklı konuları içeren ninniler yer almaktadır (Süleymenov ve Hüseyenov, 1995).

Yine ninnilerle alakalı Fenuze Nezerşina'nın *Başkurt Halık Yırzarı* adlı kitabı da önemli kaynaklar arasındadır. Bu kitapta Başkurtların eski dönemlere ait şarkıları ve onların hikâyeleri ve bu şarkıların notaları yer almaktadır (Nezerşina, 1997). A. Sultangareyeva tarafından hazırlanan *Jizn Çeloveke v Obryade: Folklorno-Etnigrafiçeskoye İsledovaniye Başkirkirskih Semeynih Obryadov* isimli kitapta Başkurt Türklerinde ninni türü bağlam, şekil ve yapı, içerik ve işlev yönleriyle detaylı bir biçimde ele alınmıştır (Sultangareyeva: 2006). R.M. Zeytunova ve M. L. Keyumova tarafından hazırlanan *Ellı-Belli, Bew-Bew: Bişek Yırzarı* isimli kitap içerisinde kızlar, erkekler ve genel konuları içeren ninnilerle alakalı birçok örnek mevcuttur (Zeytunova ve Keyumova: 2012).

Başkurt Çocuk Folklorunda Kültürel Bellek Aktarıcısı Olarak Ninniler ve İşlevleri

İşlevsel kuram savunucularına göre, genel olarak toplumlar veya sosyal yapılar mevcut değer yargısı ve norm sistemi doğrultusunda birbirleriyle işlevsel bağıntı içinde bütünleşmiş parçalardan oluşmaktadır (Büyükokutan, 2012: 32). İşlevselciler, kültürü değişik cephe ve kurumlarının birbiriyle ilişki ve tesiri ekseninde değerlendirmektedir (Çobanoğlu, 2015: 281) Halkbilim çalışmalarında kullanılan işlevsel kurama göre insan, bir diğer söylemiyle kaynak kişi son derece önemlidir (Büyükokutan, 2012: 51). Mesela, bir ninninin nasıl, ne zaman ve hangi bağlamda icra edildiği, icracı ile dinleyici arasındaki bağ ve bu bağın niteliği son derece önemlidir. Halk bilgisi yaratmalarının işlevleri konusunda araştırmalar yapan Bascom'a göre; hoşça vakit geçirme, değerlere ve toplumsal törelere destek verme, eğitim ve kültürün genç kuşaklara aktarılması ve toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma halk bilgisi ürünlerinin çok sayıdaki işlevlerinden en önemlileri arasındadır (2019: 71-86) Bu bağlamda ninnilerin toplum yaşamındaki işlevlerini çocuk, anne aile ve toplum yaşamı üzerindeki işlevler olarak sınıflandırmak mümkündür (Çıblak Coşkun, 2013: 504).

Başkurt Türklerinin folklorunda ninniler için beşik şarkıları anlamına gelen *beşik yırları* ifadesi kullanılmaktadır. Başkurtlar Türklerinde ninnileri genel olarak *ses uyumuna dayalı melodik ninniler, iyi dilek ninnileri ve kötü ruhlardan ya da nesnelere korunmak için söylenen ninniler* şeklinde tasnif etmek mümkündür. Ayrıca bu ninnilerde birçok duygu ve düşünce metaforlarla ifade edilmektedir.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabeti)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabeti)	Türkiye Türkçesi
<p>Әлли-бәлли итәр ул, Ғалим булып китәр ул. Ғалим булып киткәстен Ақ салмалар, салыр ул, Йәшел сапан кейәр ул, Оҫтабикә кәрәк тиен, Бер бай кызын хорар был. Йәлләмәйсә бирерзәр, Козасалар килерзәр, Ғалим менән оҫтабикә Бәхетле булһын, тиерзәр. (Geleuetdinov, 1994: 18)</p>	<p>Әlli-bәlli imәр ul, Ғalim bulыр kitәр ul. Ғalim bulыр kitkәsten Aq salmalar, salыр ul, Jәshel sapan keyәр ul, Oҫtabikә kәрәk tiyer, Ber bay qybyn horar byl. Jәllәмәjsә бирerдәр, Qodasalar kilerдәр, Ғalim menән oҫtabikә Bәxetle bulһyn, tiyerдәр.</p>	<p>Eeee, eee eder o, Âlim olur o. Âlim olunca Ak sarık takar o Yeşil cübbesini giyer o, Bilge kadın ister o, Bir zenginın kızın ister o. Tereddütsüz verirler, Dünürler gelirler, Âlim ve Bilge kadın Mutlu olsun derler.</p>

Yukarıdaki ninnide de ifade edildiği üzere, Başkurt Türklerinde bir çocuk için dilenen en güzel dilek onun ilim irfan sahibi, inançlı, değerlerine sahip biri olarak, yine kendi gibi bir eşle bir ömür mutlu olmasıdır. İyi bir eğitim alarak ilim öğrenmek, irfan sahibi olmak, ailesine

ve çevresine faydalı bir insan olmak Başkurtlar için önemli değerlerdendir. Başkurtlar töresine ve inançlarına bağlı geleneksel bir Türk boyudur. Çocuklarını yetiştirirken geleneksel unsurlar ve yöntemler onların her daim başvurdukları temel prensipler içerisinde yer almaktadır.

<i>Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)</i>	<i>Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)</i>	<i>Türkiye Türkçesi</i>
<i>Әлли – бәлли итәр ул Бохараға китәр ул, Бохарала нишләһен? Шәкерт булып китәр ул.</i>	<i>Әlli-bәlli imәр ul Boxaraqa kitәр ul, Boxarala nişlähēn? Şəkert bulьp kitәр ul.</i>	<i>Eee, eee eder o Buhara'ya gider o. Buhara'da ne yapşın? Öğrenci olsun o.</i>
<i>Әлли-бәлли итәр ул Бохараға етәр ул. Бохарана кайтқас Ғалим булып китәр ул. (Kobagoşov 1994: 23-24)</i>	<i>Әlli-bәlli imәр ul Boxaraqa yetәр ul. Boxaranan qaytqas Ğalim bulьp kitәр ul.</i>	<i>Eee, eee eder o Buhara'ya ulaşır o. Buhara'dan dönünce Âlim olacak o.</i>

Başkurt Türkleri için çocuklarının eğitilmiş bireyler olarak yetişmesi belki de hayatlarının en önemli amaçları arasında yer almaktadır. Çocuklarının eğitim için gerekirse en uzak mesafelere gitmeleri, orada inancının ve bilimin gerektiği şekilde eğitim almaları büyük öneme sahiptir. Bu ninniyi icra eden anne çocuğunun ileriki yaşamda kendisinden çok uzaklara gitmesine rıza göstererek evladının eğitim almasını arzulamaktadır.

<i>Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)</i>	<i>Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)</i>	<i>Türkiye Türkçesi</i>
<i>Ай, был малай, маллы бул, Йорт-қураңа терәк бул. Тәғәй баһып, атлағас, Йомош-юлга кәрәк бул (Zeytunova & Keyumova, 2012: 10)</i>	<i>Aj, byl malaј, mallь bul, Yort-qurana, teräk bul Tәğaj basyp, atlağas, Jomoş-yulğa kәрäk bul.</i>	<i>Ay, bu oğlan, zengin ol, Yurduna destek ol. Ayağın yere bastığıнда, Vazifene sahip ol.</i>

Başkurtlarda özellikle erkek çocuklarının daha bebeklik çağlarından itibaren toplumdaki ve ailedeki statülerinin planlanması ve çocuğun bu motivasyon ile yetiştirilmesinin izdüşümlerini ninniler üzerinden takip etmek mümkündür. Başkurtlarda evin direği ve reisi erkektir. Bu yüzden erkek çocuğun özellikle zengin, çevresine faydalı ve el uzatan olması beklenmektedir. Yukarıdaki ninnide çocuğun yurduna direk yani destek olması aslında erkek çocuğa biçilen toplumsal rolü ifade etmesi açısından önemli bir metaforudur.

Çocuktan beklenen ayağının yere basmasından itibaren sorumluluklarının farkında olması ve bu bilinçle yetişmesidir. Bu durum en güzel ve veciz şekilde bu ninnide terennüm etmiştir.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Кәзаләрҙе тауға кыу, Тау япрағын ашаһын. Беҙҙең бәпәй йоклаһын, Бәү-бәү, бәү- бәү, бәү-бәү! (Zeytunova & Keyumova, 2012: 10)</p>	<p>Kәzәlәrdә tauға qыu, Tau japraqın aшаһын. Beddәn, bәpәj joklahын, Bәu-bәu, bәu-bәu, bәu-bәu!</p>	<p>Keçileri dağa salasın, Dağ yaprağını yesin. Bizim bebek uyusun, Eee, eee, eee...</p>

Başkurt Türklerinin yaşamış olduğu coğrafya geniş ormanlar ve meralarla çevrilidir. Özellikle hayvancılık ve tarım bu coğrafyanın en önemli geçim kaynakları arasında yer almaktadır. Tarım ve hayvancılıkla hayatını idame ettiren bir toplumun ninnilerinde yaşanan coğrafyanın tasvirlerinden tutun da doğa olaylarına, ekonomik koşullarına ve daha birçok benzer unsurlarına kadar farklı izdüşümleri takip etmek mümkündür. Yukarıdaki ninnide çocuğun daha bebekken keçileri dağa salması, onları otlatması ve sürüyü idare etmesinin beklenmesi çocuğa gelecek yaşamındaki sorumluluklarının hatırlatılması ve telkin edilmesi açısından manidardır. Yine bu ninnide bebek yaşlardan itibaren çocuklara içinde doğdukları, büyüyecekleri ve hayatlarını devam ettirecekleri dünyanın gerçekliği örtük bir biçimde ifade edilmektedir.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Әлли-балли, бәү-бәү, Минең бәпкәм дәү-дәү. Космонавт та булып ул, Илде гөлгә күмер ул. (Zeytunova & Keyumova, 2012: 15-16)</p>	<p>Әlli-bәlli, bәү-bәү! Minen, bәpkәм дәү-dәү. Kosmonavt ta bulыр ul, İlde gөлgә күmer ul.</p>	<p>Eee, eee, eee! Benim yavrum büyüsün de. Astronot da olsun o, Yurdunu neşeye gömsün o.</p>

Rus kültür dairesi içerisinde kalan ve bu kültürün her anlamda tesirine açık olan Başkurt Türklerinin ninnilerinde Rus kültürünün izlerini görmek mümkündür. Başkurt ninnilerinde çocuğa biçilen meslek sadece tarım ve hayvancılık sahasıyla sınırlı değildir. Rusların uzay çalışmaları tüm Sovyet halklarını etkisi altına almış ve bu halkları heyecanlandırmış, gururlandırmıştır. Astronot olmak aynı zamanda bir annenin çocuğuna layık görebileceği hem kendi halkı hem de Rus halkları açısından en önemli ve özel payelerden biridir. Astronot olmakla kendi yurdunu neşeye gömmesi ifadesi aynı zamanda çocuğun

bireysellikten ziyade toplumsalçı bakış açısıyla yetiştirilmeye çalışıldığını göstermektedir. Bu durum Başkurt Türklerinin ninnilerinde aynı zamanda konu ve motif olarak yeniden yaratımın söz konusu olduğunu göstermektedir. Bu geleneksel sözlü yaratmaların güncel konular etrafında şekillenmesi ve yeniden yaratılması bu türün kuşaklar arası aktarımı ve güncellenmesi açısından büyük öneme sahiptir.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Әлли-бәлли итәр ул Өфөләргә китәр ул. Төзөүсегә укыр ул Кеше булып китәр ул.</p> <p>Әлли- бәлли итәр ул, Бөйөк йорттар һалыр ул. Кешеләрзе шат итеп, Мәңге телдә калыр ул.</p> <p>Минең йөрәк бәгерем ул, Ғәзизем ул, бер генәм. Кыуанысым, шатлыгым, Бәү, бәү минең йән генәм.</p> <p>Йокла, улым, йом күзең, Йом-йом күзең, йондозоң. Кисен тыныс йоклаһаң, Уйнап үтәр көндөзөң, Әлли-бәлли, бәү-бәү, Әлли-бәлли, бәү-бәү. (Geleuetdinov, 1994: 15-16)</p>	<p>Әлли-bәлли imәр ul Өfөләrgә kitar ul. Tөdөүsegә uqыр ul Keşe bulыр kitar ul.</p> <p>Әлли-bәлли imәр ul Bөjek jorttar halыр ul. Keşelәrde şat itep, Meңge teldә qalыр ul.</p> <p>Mineң, jörәk bәqerem ul, Ғәzizem ul, ber genәм. Qыuanısym: şatlıqым Bәү, bәү mineң, jән genәм.</p> <p>Yoqla, ulым, jom кү d en, Jom-jom күden, jondoğon, Kisen тыныs joqlahan, Uynap үtar көndөdөн, Әлли-bәлли, бәү-бәү, Әлли-bәлли, бәү-бәү!</p>	<p>Eee, eee, eee eder o Ufa'lara gider o. İnşaatçılık okur o Adam olur o.</p> <p>Eee, eee, eee Yüksek evler yapar o. İnsanları mutlu eder, Dillere destan olur o.</p> <p>Benim canım ciğërim o, Azizim, bir tanem o. Sevincim, neşem, Eee, eee benim cancağızım.</p> <p>Uyu, oğlum, yum gözünü, Yum-yum gözüm, yıldızın, Geceleri huzurlu uyusan, Oynayarak geçer günlerin. Eee, eee, eee.</p>

Başkurdistan'ın başkenti olan Ufa aynı zamanda yaşam koşullarının en iyi olduğu şehirlerden biridir. Bir anne için oğlunun Ufa'ya gitmesini istemesi, orada inşaatlarda çalışması, insanları mutlu etmesi ve dillere destan olmasının umut edilmesinin temel iki nedeni vardır. Bunlardan biri ileride büyüyecek olan çocuğun hem kendi hem de ailesinin refah düzeyini yükseltme ihtimalidir. Diğer neden ise çocuğun işiyle ve liyakatiyle toplumda kendine yer ve itibar edinmesinin istenmesidir.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Йокла, балам, йокла, балам, Тәүфиҡ бирһен үҙеңә. Бәһет килһен өйөңә, Бәһетләләр кәҙерле. Тыйнакһыҙҙар йәберҙәр Әлли-бәлли. Нур һибелһен йөзөңә Асҡыс бирһен телеңә. Отҡорлоҡ бир зихенеңә Уҡығанда алда бул, Күп ғилемгә эйә бул. Дуҫтарыңа һуҙһаң кулын, әлли- бәлли. Улар һуҙыр кулын. Юлдарың асыҡ булыр, әлли-бәлли. Кәртәләр ватыҡ булыр, әлли-бәлли. (Zeytunova & Keyumova, 2012: 14)</p>	<p>Jokla, balam, jokla, balam, Täufig birhen үҙеңә. Bähet kilhen өйөңә, Bähetlelär kәҙerle. Tьynakhьddar yәberzär Әlli-bәlli, bәү-bәү! Nur hibelhen yөdөңә, Asqьs birhen telenә, Otqorloq bir ziheneңә. Uqьqanda alda bul, Kүp qileme eyә bul. Duḡtarьna huḡhan, qulьn, Ular huḡьr quldarьn. Yuldarьn, asьq bulьr, әlli-bәlli, bәү-bәү! Kәrtәlär vatiq bulьr, әlli-bәlli, bәү-bәү!</p>	<p>Uyu, yavrum, uyu, yavrum, Ahlak versin (Tanrı) sana. Baht gelsin evine, Bahtlılar kıymetli. Ahlaksızlar değersiz, Eee, eee, eee! Işık vursun yüzüne, Anahtar versin diline, Açıklık versin zihnine. Okuduğunda başarılı ol, Çok bilgili adam ol. Dostlarına uzatsan elini Yolların açık olur, Engeller kırılmış olur, Eee, eee, eee! Eee, eee, eee!</p>

Yukarıdaki ninnide özellikle ahlaklı olmakla bahtın açık olması arasında bir ilişki kurulmuştur. Bu ninniye göre, ahlaklı ve bahtlı olmanın en önemli koşullarından biri de çocuğun bir an evvel konuşmaya başlaması, ilim tahsil ederek başarılı olmasıyla mümkündür. Ayrıca yine gerçek mutluluk ve başarının sırlarından biri de yakın dostlarına ve çevresine yardım elinin uzatılmasıyla mümkün görünmektedir. Bu ninni de özellikle çocuğun bireysellikten ziyade toplumsalcı bir bakış açısıyla yetiştirilmeye çalışıldığını göstermektedir.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Әлеү бәлеү итәр ул, Тиззән үҗеп етер ул, Ун йәшенә еткәс тә, Пионерга инер ул Пионерга ингәстен, Комсомолга инер ул. Әлеү-бәлеү, бәпкәһе (Suleymanov ve Hüseyenov, 1995: 342)</p>	<p>Әlli-bәlli itär ul, Tiddән үbep yeter ul, Un jәшенә jetkәs tә, Pionerqa iner ul Pionerqa ingәsten, Komsomolq iner ul. Әleү-bәleү, bәpkәhe.</p>	<p>Eeee, eee eder o. Çabucuk büyür o, On yaşına girince Pioner olur o, Piyoner olduktan sonra Komsomol da olur o. Eee, eee uyusun yavrusu.</p>

Yukarıdaki ninnide siyaset ve komünist ideolojinin tesiri net bir şekilde görülmektedir. Sovyetler Birliği döneminde 10 ve 14 yaş arası çocukların özellikle okul ve komünist ideoloji programını organize eden kurum pioner teşkilatıydı (Özdemir, 2017: 57). Öğrenciler genel olarak bu süreci tamamladıktan sonra komsomol teşkilatına dâhil olurdu. Komünist ideolojisinin topluma öğretilmesi ve benimsetilmesi büyük bir öneme sahipti. Sovyet liderleri için bu elzem bir durumdu. Özellikle Lenin, bu mücadelede gençliğe önemli rol düştüğünü ifade ediyordu. Böylelikle Sovyet gençliğini tek bir çatı altında toplayacak bir teşkilatın kurulması çalışmalarını başlattı. Böylece 1918 yılında komsomol (Komünist Gençler Birliği) kuruldu. Komsomol teşkilatı, 14-23 yaş aralığındaki komünist gençleri içine alan bir organizasyondur. Komsomolun yapısı, partinin yapısının adeta bir kopyasıydı (Özdemir, 2016: 20). Çocuğun bir an önce büyümesi, önce on yaşında pioner ve 14 yaşına basıp gençliğe adım attıktan sonra da komsomol olması telkin edilmektedir. Bu aynı zamanda anne veya ninniye söyleyen kadının ideolojik anlamdaki dilek ve beklentisini ve de toplumcu bakış açısıyla çocuk yetiştirme niyetini ortaya koymaktadır.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
Әллүк-әллүк итә ул, Йоклап кына китә ул. Үсеп буйга еткәс тә Армияга китә ул. (Geleuetdinov, 1994: 17)	Әллык-бәлык итә ул, Yoqlap qına kitә ul Ysep bujqqa jetkәs tә Armijaqqa kitә ul.	Eee, eee uyusun o, Uyuyup dalar o, Büyüyüp boy atınca Askere gider o.
Әлли-бәлли итәр ул, Йоколарга китәр ул. Бәү-бәү итеп, күз йомоп, Тирләп, йоклап китәр ул. Алма кәек тәгәрәп, Үсеп буйга етәр ул. Агайзары артынан Армияга китәр ул. (Geleuetdinov, 1994: 17)	Әлли-бәлли итәр ул, Joqolarqa kitәр ul. Bәү-bәү itep, күд jomop Tirlәp yoqlap kiter ul. Alma keyek tәgәрәp, Үсеп buyqqa yetәр ul. Aqajdarı artınan Armijaga kiter ul.	Eee, eee, eee eder o, Uykuya dalar o. Eee, eee gözlerini kapatır, Terleyip uykuya dalar o. Elma gibi dönerek, Büyüyüp boy atar o. Abileri peşinden Askere gider o.

Başkurt Türkleri için askere gitmek, kahramanlık göstermek, vatani ve toprakları için savaşmak büyük bir erdemdir. Başkurtların tarihlerinde ve sözlü anlatılarında kahramanlık ve askere gitmek hep yüceltilmiş ve tam bir erkek olmanın adeta koşulu olarak görülmüştür. Özellikle Sovyet Birliği döneminde devlet ve diğer halklar için mücadele etmek içinde bulunulan toplum tarafından takdir edilmiş ve ayrıcalıklı olarak görülmüştür. Ninniye

söyleyen anne ya da kadın bebeğinin bir an önce büyümesini ve tıpkı diğer abileri gibi askere gitmesini temenni etmektedir. Bir kadın açısından böylesi bir temennide bulunulması askerliğin aynı zamanda hem toplumsal kabuller hem de bireysel gelişim noktasındaki önemine vurgu yapmaktadır.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Ук атыр был балам Батыр булыр был балам, Яу кайтарыр был балам, Ил агаһы булыр балам, Һынсы булыр был балам. (Ehmetyenov, 1977: 277)</p>	<p>Uq atır bıl balam Batır bulır bıl balam, Jau qaytarır bıl balam, İl aqahı bulır balam, Һынсы bulır bıl balam.</p>	<p>Ok atar bu balam, Kahraman olur bu balam, Savaşı püskürtür bu balam, Önderi olur vatanın balam, Geleceği olur bu balam.</p>

Başkurt Türklerinde çocuğun erken yaşlardan itibaren vatanını ve toprağını kutsal bilerek yetiştirilmesi ve bu bağlamda motive edilmesinin iz düşümlerini bu ninnide de takip etmek mümkündür. Ok atmak, kahramanlık yapmak, savaşı püskürtmek, vatanın önderi ve geleceği için canla başla çalışmak önemli hasletlerdir. Çocuğun bu hasletlerle kuşanması gelecekteki yaşamı için büyük öneme sahiptir.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Салауат кеуек үсер ул, Үскәс батыр булыр ул. Салауат кеуек етез булыр, Салауат кеуек йырсы булыр, Салауат кеуек уксы булыр, Салауат кеуек ат өштөндә Алтын туптай осоп йөрөр. (Kobagoşov, 1994: 277)</p>	<p>Salauat keuek үсер ul, Үскәс batır bulır ul. Salauat keuek jeted bulır, Salauat keuek jırsı bulır, Salauat keuek uqsı bulır, Salauat keuek at өштөндә Altın tuptaj osop jörör.</p>	<p>Salavat gibi büyür o, Büyüyünce kahraman olur o. Salavat gibi çevik olur, Salavat gibi ozan olur, Salavat gibi okçu olur, Salavat gibi at üstünde Altıntop gibi uçar o.</p>

Başkurt Türklerinin milli kahramanı ve şairi olan Salavat Yulayev bugün Başkurtlar açısından bağımsızlığın ve milli birliğin sembolüdür. Bu yüzden bugün bile Başkurt Türklerinin birçoğu çocuklarına bu ismi verirler. Salavat Yulayev gibi donanımlı yetişmek, kahraman olmak, çevik hareket etmek, ozanlık vasıflarına sahip olmak, iyi ok atabilmek ve at üstünde kıymetli ve üstün vasıflarla sahip olarak adeta uçarcasına haksızlıklar karşısında mücadele edebilmek her anne için çocuğunda isteyebileceği vasıflardır.

Başkurt Türkçesi (Kiril Alfabetiyle)	Başkurt Türkçesi (Latin Alfabetiyle)	Türkiye Türkçesi
<p>Йокла балам, йом күзең, Йомсо күзең, йондозом, Кистән тыныс йоклаһаң, Уйнап үтәр көндөзөң.</p> <p>Бәү, бәү бәркәйем. Өй артында бүре бар, Йылтыр, йылтыр күзе бар, Һыйыр һауған кашка бар, Күбек һөзөп бирәйем, Шуны эсеп бөтмәһәң, Сыбык менән бирәйем. Бәү, бәү бәркәйем. Йокла, балам, йом күзең Йом, йом күзең, йондозом Бәү, бәү. (Kobagoşov, 1994: 65-68)</p>	<p>Joqla balam, jom күҙең, Jomso күҙең, jondodom, Kistән тыныс yoqlahan, Ujnar үтәр көндөҙөн,</p> <p>Bәү, bәү bәrkәjem. Өj artында byre bar, Jыltыр, jыltыр күҙе bar, Һөjөр һауған qaşqa bar, Kүбек һөҙөп бирәjem, Şуны esep bөtmәһәң, Sыбыq менән бирәjem. Bәү, bәү bәrkәjem. Joqla, balam, jom күҙең, Jom, jom күҙең, jondodom.</p>	<p>Uyu balam, yum gözüünü, Yum, gözüünü, yıldızım Gece huzurlu uyursan, Güzel geçer günlerin.</p> <p>Eee, eee, yavrum. Evin arkasında kurt var, Parlak parlak gözü var, Süt veren ineğimiz var, Köpüğünü vereyim sana, Bunu içip bitirmezsen Sopa yersin sonra. Eee, eee, yavrum. Uyu, balam, yum gözüün Yum yum gözüün, yıldızım Eee eee.</p>

Yukarıda da diğer örnek metinlerde ifade edildiği üzere Başkurt Türklerinin ninnilerinde konu olarak çocuğun gelecek yaşamı ile alakalı iyi niyet ve dilekler sıkça kendine yer bulmaktadır. Bu ninnide ise diğer ninnilerden farklı olarak belki de uykuya dalmak istemeyen ya da uykuya dalarken zorlanan çocuğu uykuya hazırlamak için söylenen bir takım korkutucu ya da uyarıcı ifadeler yer almaktadır. Kullanılan ifadelerde özellikle çocukların kurtla korkutulması ve verilen sütün içilmediği takdirde sopayla tehdit edilmesi hem mizahi hem de çocuk büyütülürken uygulanan disipline işaret etmektedir.

Sonuç

Ninnilerin bebekleri uyuttuğu ve rahatlattığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Ninniler, dil ve bilişsel gelişimi teşvik etmenin yanında ebeveyn ve çocuk arasındaki duygusal bağı da güçlendirmektedir. Ninnilerin bu fayda ve işlevlerinin yanında ifade edebileceğimiz diğer bir işlevi de kültürel bellek aktarımının yapıldığı önemli sözlü gelenek yaratmaları olduklarıdır. Çalışmamızda kendimize konu edindiğimiz Başkurt çocuk folklorunda kültürel bellek aktarıcısı olarak ninnilerle alakalı yukarıda tahlil ve değerlendirmesini yaptığımız metinlerle alakalı şunları ifade etmek mümkündür:

Başkurt Türklerinin folklorunda ninniler için beşik şarkıları anlamına gelen *beşik yırları* ifadesi kullanılmaktadır. Başkurtlar Türklerinde ninnileri genel olarak *ses uyumuna dayalı melodik ninniler, iyi dilek ninnileri ve kötü ruhlardan ya da nesnelere korunmak için söylenen ninniler* şeklinde tasnif etmek mümkündür. Başkurt Türklerinin çocuk folklorunda ninniler

başta sözlü, yazılı ve dijital kültür ortamlarında ve kendi özel bağlamlarında yeniden yaratılarak güncellenmektedir. Başkurt Türklerinde özellikle yazılı kaynaklar üzerinden taramış olduğumuz ninni türü kendi içerisinde dönemsel olarak farklı motifler içermektedir. Bu da ninnilerin yeni bağlamları içerisinde konu farklılaşması olmasına rağmen yaşam kabiliyetini gösterdiğini ortaya koymaktadır. Daha önce de ifade edildiği üzere Bascom'a göre halk bilgisi yaratmalarının en önemli işlevlerinden biri de eğitim ve kültürün genç kuşaklara aktarılmasıdır (2019: 71-86). Başkurt Türklerinin ninnilerinde özellikle vatan, toprak, eğitim, meslek, ilim, irfan, güzellik, liderlik, cesaret, vatanseverlik, kahramanlık, dindarlık ve aile kavramları sıklıkla dile gelmektedir.

Başkurt Türklerinin ninnileri bir yandan birçok geleneksel motifi kendi içerisinde barındırırken diğer yandan da komünizmle alakalı birçok motif ve unsur bu ninnilerde kendine yer bulmuştur. Bu ninnilerde özellikle astronot, mühendis, ilim adamı, ya da tahsil gerektiren mesleklerin sıkça dile geldiğini ifade etmek mümkündür. Başkurt Türklerinin ninnilerinde çocuğun zengin ve müreffeh bir hayat sürmesi ve topluma faydalı olması gerektiği dilek ve temennisi birçok defa vurgulanmaktadır. Yine bu ninnilerde toplumcu bakış açısı neredeyse tüm metinlere hâkim durumdadır. Başkurt Türklerinin milli kahramanı ve şairi olan Salavat Yulayev ninnilerin birçoğunda ideal kahraman olarak tasvir edilmektedir. Başkurt Türklerinin ninnilerinde çocuk yetiştirmenin genel prensibi olarak disiplin ve çok çalışmak önemli iki unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Başkurtlarda ninniler sadece çocuk açısından değil, aynı zamanda kadın psikoloji açısından da önemli ipuçları bizlere sunmaktadır. Başkurt Türklerinin ninnilerinde yaşanan coğrafyanın etkilerini net bir biçimde takip etmek mümkündür.

Kaynakça

- Bascom, William. 2019. "Folklorun Dört İşlevi", *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2*, Çeviren: Ferya Çalış, Editör: M. Öcal Oğuz ve Selcan Gürçayır, Ankara: Geleneksel Yayınları, 71-86.
- Büyükokutan, Aslı. 2012. *Muğla Yöresi Kadın Merkezli Geleneksel Uygulamalar ve İşlevleri*, Kömen Yayınları, Konya.
- Çıblak Coşkun, N. 2013. "Türk Ninnilerine İşlevsel Yaklaşım", *Electronic Turkish Studies*, 8.4, 499-513.
- Çobanoğlu, Özkul. 2015. *Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Ehmetyenov, Kim. 1977. *Başkurt Halık İcadı*, Ufa Yayınevi: Başkörtostan Kitap Neşriyeti.
- Eroğlu, Ayşe. 2018. "Türkler'de Ninnilerin Fonksiyonu ile İlgili Bazı Tespitler-Ninnilerle Uyanmak", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 32, 33-50.
- Galin, Salavat. 1993. *Başkurt Folkloru*, Ufa Yayınevi: Başkörtostan Kitap Neşriyeti.
- Geleuetdinov, İsmühemet. 1994. *Balalar Folkloru*, Ufa Yayınevi: Başkörtostan Kitap Neşriyeti.
- Kobagoşov, Ayrat. 1994. *Bişek Yırı*, Ufa: Başkörtostan Kitap Neşriyeti.
- Nezerşina, Feruze. 1997. *Başkurt Halık Yırzarı*, Ufa Yayınevi: Başkörtostan Kitap Neşriyeti.

- Özdemir, Burcu. 2016. "Rusya'nın Kırsal Kesiminde Komünist Gençler Birliği'nin (Komsomol) Kuruluşu ve Sovyet İktidarının Güçlenmesindeki Rolü: 1918-39", *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 3, 19-30.
- Özdemir, Burcu. 2017. "İkinci Dünya Savaşı Döneminde Sovyet Ordusuna Çocuk Desteği: Tüm Birlik Pioner Teşkilatı", *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 56-66.
- Sultangareyeva, Rozaliya. 2006. *Jizn Çeloveke v Obryade: Folklorno-Etnigrafiçeskoye İsledovaniye Başkırskih Semeynih Obryadov*, Ufa, Gilem.
- Süleymenov, Ehmet.; Hüseyenov Gaysa. 1995. *Başkort Halk İcadı: Yola Folklorı 1 Tom*, Ufa, Başkortostan "Kitap" Neşriyeti.
- Şimşek, Esmâ. 2016. "Anonim Halk Şiiri İçerisinde Ninnilerin Yeri", *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 4.8, 33-64.
- Uğurlu, Emine Kırcı. 2014. "Kültürel Bellek Aktarıcısı Olarak Ninni", *Millî Folklor*, 102, 43-52.
- Zeytunova, Rimma. Keyumova M.L. 2012. *Elli-Belli, Bew-Bew: Bişek Yırzarı*, Başkortostan Respublikasının Zeyneb Bişeva "Kitap" Neşriyeti Unitar Predpriyatiyehi.

